

ร่าง

มาตรฐานสินค้าเกษตร

การปฏิบัติที่ดีทางด้านสวัสดิภาพสัตว์

ในการขนส่งสัตว์ทางบก

1 ขอบข่าย

มาตรฐานสินค้าเกษตรนี้ ครอบคลุมวิธีปฏิบัติในการขนส่งทางบกสำหรับสัตว์บกที่มีชีวิตและเป็นสัตว์เศรษฐกิจ เช่น โค กระบือ แพะ แกะ สุกร สัตว์ปีก นกกระเจต กวาง กระต่าย และม้า เป็นต้น แต่ไม่รวมสัตว์ป่าและสัตว์ดุร้ายอื่น ๆ ซึ่งต้องใช้วิธีการจัดการที่แตกต่างออกไป โดยมุ่งเน้นการปฏิบัติต่อสัตว์อย่างมีมนุษยธรรม และคำนึงถึงหลักสวัสดิภาพสัตว์

2 นิยาม

ความหมายของคำที่ใช้ในมาตรฐานสินค้าเกษตรนี้ มีดังต่อไปนี้

2.1 สวัสดิภาพสัตว์ หมายถึง สภาวะทางร่างกาย จิตใจ และการแสดงพฤติกรรมตามธรรมชาติของสัตว์ ในขณะที่สัตว์กำลังเผชิญกับสภาพแวดล้อม ทั้งที่มนุษย์เป็นผู้กระทำให้เกิดขึ้นหรือเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ

2.2 การขนส่งสัตว์ หมายถึง การเคลื่อนย้ายสัตว์จากสถานที่ต้นทางไปยังสถานที่ปลายทาง

2.3 พาหนะขนส่ง หมายถึง พาหนะที่ใช้ขนส่งสัตว์ ซึ่งเดินด้วยกำลังเครื่องยนต์ กำลังไฟฟ้า หรือพลังงานอื่น และหมายความรวมถึงส่วนพ่วงของพาหนะนั้น

2.4 การตรวจพินิจ หมายถึง การตรวจสอบลักษณะปรากฏภายนอกของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยการตรวจด้วยตาเป็นหลัก แต่อาจใช้ประสาทสัมผัสอื่นประกอบ เช่น การสัมผัส การดมกลิ่น หรืออาจใช้เครื่องมือประกอบ เป็นต้น เช่น ~~แว่นขยายช่วยในการตรวจสอบ~~ ขึ้นกับปัจจัยคุณภาพที่ต้องการตรวจสอบ แล้วประเมินว่าลักษณะปรากฏหรือสภาพแวดล้อมที่ตรวจสอบสอดคล้องกับเกณฑ์ที่ใช้ในการตรวจหรือไม่อย่างไร ทั้งนี้รวมถึงการสังเกต หรือการสัมภาษณ์การปฏิบัติงานหรือกระบวนการทำงานด้วย

Formatted: Font: (Default) Times New Roman

Formatted: Font: EucrosiaUPC, Font color: Auto, Not Expanded by / Condensed by

Formatted: Thai Distributed Justification, Space Before: 12 pt, Adjust space between Latin and Asian text, Adjust space between Asian text and numbers, Tab stops: 0.95 cm,

Formatted: Font: (Intl) EucrosiaUPC

Formatted: Justified, Space Before: 12 pt

Formatted: Font: (Default) EucrosiaUPC

3 หลักการจัดการด้านสวัสดิภาพสัตว์ที่ดีในการขนส่งสัตว์

การจัดการด้านสวัสดิภาพสัตว์ที่ดียึดหลักอิสรภาพ 5 ประการ (five freedoms) ดังนี้

(1) ความหิว ~~และความ~~กระหาย ~~และทุกโภชนา~~

จัดให้สัตว์ได้รับอาหารและน้ำอย่างเหมาะสม เพียงพอต่อความต้องการทางสรีระ

(2) ความไม่สบายอันเนื่องมาจากสภาวะแวดล้อม

จัดให้สัตว์อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม อยู่สบาย เช่น มีพื้นที่เพียงพอ ไม่แออัด มีการระบายอากาศที่ดี

(3) ความเจ็บปวด การบาดเจ็บ และโรคภัย

มีมาตรการควบคุม/ป้องกันโรค และการบาดเจ็บ รวมทั้งให้สัตว์ได้รับการดูแลรักษาอย่างเหมาะสม ทันทีในกรณีที่ได้รับบาดเจ็บหรือเจ็บป่วย

(4) ความกลัวและความกังวล

การปฏิบัติใด ๆ ต่อสัตว์ ต้องให้สัตว์เกิดความเครียด ความกังวล และความตื่นกลัวน้อยที่สุด

(5) สัตว์อยู่ในลักษณะตามธรรมชาติ หรือสามารถแสดงพฤติกรรมปกติได้

ต้องคำนึงถึงพฤติกรรมตามธรรมชาติของสัตว์ ซึ่งอาจเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกตามกลไกทางสรีระ
หลีกเลี่ยงการบังคับสัตว์มากเกินไปจนสัตว์ไม่สามารถแสดงพฤติกรรมตามธรรมชาติได้

Formatted: Font: EucrosiaUPC

Formatted: Double strikethrough

Formatted: Font: (Default) Times New Roman

Formatted: Thai Distributed Justification, Space Before: 0 pt, Tab stops: 0.95 cm, Left + Not at 0.63

Formatted: Font: (Default) Times New Roman, Highlight

4 เกณฑ์กำหนด และวิธีตรวจประเมิน

(เห็นควรให้ตัดตารางเกณฑ์ที่กำหนดและวิธีตรวจประเมินออก เนื่องจากในเบื้องต้นควรกำหนดเป็นมาตรฐานทั่วไปก่อน จากนั้นจึงทำคู่มือการปฏิบัติที่มีรายละเอียดของสัตว์แต่ละชนิดเพื่อนำมาใช้ประกอบกัน)

~~เกณฑ์กำหนดและวิธีตรวจประเมิน ให้เป็นไปตามตารางที่ 1~~

~~ตารางที่ 1 เกณฑ์กำหนดและวิธีตรวจประเมิน
(ข้อ 4)~~

Formatted: Double strikethrough

รายการ	เกณฑ์กำหนด	วิธีตรวจประเมิน
~~1. ก่อนการเดินทาง~~		
~~1.1 การเตรียมตัวสัตว์~~	1.1.1 การจับและการเคลื่อนย้ายสัตว์ ~~ควรให้~~ ปฏิบัติต่อสัตว์ด้วยความเอาใจใส่ โดย หลีกเลี่ยงการทำให้สัตว์ตื่นตกใจ และไม่ ให้สัตว์ได้รับบาดเจ็บหรือทรมาน	1.1.1 ตรวจพิจารณาการปฏิบัติงาน

Formatted: Double strikethrough

Formatted: Double strikethrough

Formatted: Font: (Default) Times New Roman, Double strikethrough

Formatted: Double strikethrough

รายการ	เกณฑ์กำหนด	วิธีตรวจประเมิน
	<p>1.1.2 ไม่ควรใช้ยาหรือสารเคมีที่มีผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เช่น ยากล่อมประสาทในการควบคุมสัตว์เพื่อการขนส่งโดยไม่จำเป็น ~~ทั้งนี้หากมีการใช้ยาดังกล่าวให้อยู่ภายใต้การควบคุมของสัตวแพทย์ โดยเป็นไปตามข้อกำหนดใน มกษ. 9082-มาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง ข้อปฏิบัติในการควบคุมการใช้สัตว์ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง~~</p> <p>1.1.3 ในกรณีที่มีผู้ปฏิบัติงานสงสัยว่าอาจเกิดโรคหรือการแพร่กระจายโรคในสัตว์ที่จะขนส่ง สัตว์นั้นต้องได้รับการตรวจโดยสัตวแพทย์ก่อนการบรรทุก</p>	<p>1.1.2 ตรวจบันทึกการใช้ยาหรือสารเคมี</p> <p>1.1.3 ตรวจบันทึกการตรวจโรค</p>
<p>1.2 การพักสัตว์ก่อนการขนส่ง</p>	<p>1.2.1 สัตว์ควรได้พักผ่อน และจัดให้มีน้ำกินอย่างเพียงพอก่อนการเคลื่อนย้าย</p> <p>1.2.2 บริเวณรวมรวม/พักสัตว์ก่อนการขนส่ง ปราศจากสิ่งที่เป็นอันตรายต่อสัตว์ สามารถป้องกันสัตว์จากสภาพอากาศที่ ~~เลวร้ายไม่เหมาะสม~~</p>	<p>1.2.1 ตรวจพิจารณาปฏิบัติงาน</p> <p>1.2.2 ตรวจพิจารณาบริเวณรวมรวม/พักสัตว์</p>
<p>1.3 กรง ภาชนะบรรจุ และพาหนะขนส่ง</p>	<p>1.3.1 ต้องแข็งแรง ทนทานต่อการใช้งาน มีกรงระบายอากาศที่ดี ~~สามารถทำความสะอาดได้ง่าย พื้นไม่ลื่น และมีลักษณะที่ไม่ทำให้เกิดอันตรายแก่สัตว์~~</p> <p>1.3.2 มีพื้นที่เหมาะสมต่อชนิดและจำนวนของสัตว์</p>	<p>1.3.1 ตรวจพิจารณาหลักเกณฑ์กรง ภาชนะบรรจุและพาหนะขนส่ง ~~และตรวจบันทึกการทำควมสะอาด~~</p> <p>1.3.2 ตรวจขนาดพื้นที่กรง ภาชนะบรรจุและพาหนะขนส่ง</p>

- Formatted: Double strikethrough, Condensed by 0.3 pt
- Formatted: Font: Not Bold, Complex Script Font: Not Bold, Double strikethrough, Condensed by 0.2 pt
- Formatted: Double strikethrough
- Formatted: Font: (Default) Times New Roman, Double strikethrough
- Formatted: Double strikethrough
- Formatted: Double strikethrough, Condensed by 0.3 pt
- Formatted: Double strikethrough

- Formatted: Double strikethrough, Condensed by 0.3 pt
- Formatted: Double strikethrough
- Formatted: Double strikethrough
- Formatted: Font: (Default) Times New Roman, Double strikethrough
- Formatted: Font: 8 pt, Complex Script Font: 8 pt, Double strikethrough, Condensed by 0.3 pt

รายการ	เกณฑ์กำหนด	วิธีตรวจประเมิน
<p>1.4 การประเมินความพร้อมสำหรับการขนส่ง</p>	<p>1.4.1 สัตว์ควรได้รับการตรวจสอบสุขภาพก่อนการขนส่ง กรณีที่สงสัยว่าสุขภาพสัตว์อาจไม่เหมาะสมต่อการขนส่ง ให้อยู่ในดุลพินิจของสัตวแพทย์หรือผู้ชำนาญหน้าที่โดยมีข้อปฏิบัติต่อสัตว์นั้นอย่างเหมาะสมและมีมนุษยธรรม</p>	<p>1.4.1 ตรวจพินิจการปฏิบัติงานและตรวจบันทึก</p>
	<p>1.4.2 ให้ขนส่งสัตว์ที่มีสุขภาพดี ไม่ควรขนส่งสัตว์ที่ป่วยหรือบาดเจ็บ หรือหากจำเป็นให้ขนส่งสัตว์ที่ป่วยหรือบาดเจ็บ แยกจากสัตว์ปกติ</p>	<p>1.4.2 ตรวจพินิจการปฏิบัติงาน</p>
	<p>1.4.3 เตรียมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งให้ครบถ้วน</p>	<p>1.4.3 ตรวจเอกสาร</p>
<p>2. การบรรทุก 2.1 สิ่งอำนวยความสะดวก</p>	<p>2.1 สิ่งอำนวยความสะดวกในการบรรทุกสัตว์ รวมถึงพื้นที่รวบรวมสัตว์ ทางลาดสำหรับการบรรทุก การออกแบบและก่อสร้างโดยคำนึงถึงการใช้งาน และความเหมาะสมกับชนิดสัตว์ รวมถึงลักษณะของพาหนะ</p>	<p>2.1 ตรวจพินิจสิ่งอำนวยความสะดวกในการบรรทุกสัตว์</p>
<p>2.2 การใช้เครื่องกระตุ้นและอุปกรณ์เพื่อบังคับให้สัตว์เคลื่อนที่</p>	<p>2.2 ไม่ควรใช้วิธีการกระตุ้นที่จะทำให้สัตว์เกิดความเจ็บปวดหรือทรมาน และใช้เครื่องกระตุ้นไฟฟ้าเพื่อบังคับให้สัตว์เคลื่อนที่เฉพาะในกรณีจำเป็น</p>	<p>2.2 ตรวจพินิจการปฏิบัติงาน</p>
<p>2.3 การล่าเหยื่อและบรรทุกสัตว์</p>	<p>2.3.1 ล่าเหยื่อและขนย้ายสัตว์ขึ้นพาหนะด้วยความระมัดระวัง ห้ามโยนหรือขว้างสัตว์ หลีกเลียงการก่อเสียงรบกวน ความรุนแรง และการบังคับสัตว์ที่มากเกินไป</p>	<p>2.3.1 ตรวจพินิจการปฏิบัติงาน</p>
	<p>2.3.2 การจับหรือยกตัวสัตว์ต้องหลีกเลี่ยงการทำให้สัตว์เจ็บปวด ทรมาน หรือเกิดความชอบช้ำทางกาย</p>	<p>2.3.2 ตรวจพินิจการปฏิบัติงาน</p>

รายชื่อ	เกณฑ์กำหนด	วิธีตรวจประเมิน
<p>๘. การเดินทาง</p>	<p>๘.1 วางแผนการจัดกรอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ระยะเวลาในการขนส่งสั้นที่สุด ให้สัตว์เกิดความเครียดน้อยที่สุด</p> <p>๘.2 ผู้ดูแลสัตว์หรือผู้ขับยานพาหนะ ควรตรวจสอบการบรรทุกสัตว์ เพื่อให้แน่ใจว่าสัตว์ถูกบรรทุกเรียบร้อยแล้วจึงออกเดินทาง</p> <p>๘.๓ ผู้ขับต้องขับเคลื่อนพาหนะบรรทุกสัตว์อย่างระมัดระวัง ไม่ออกรถโดยเร็ว ไม่หยุดหรือเลี้ยวโดยกะทันหัน</p> <p>๘.4 มีการจัดการกับสิ่งขับถ่ายของสัตว์ ระหว่างการขนส่งอย่างเหมาะสม โดยเป็นไปตามหลักสุขอนามัยที่ดี และเป็นไปตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง</p> <p>๘.5 สัตว์ที่ป่วยหรือได้รับบาดเจ็บระหว่างการเดินทางต้องได้รับการจัดการอย่างเหมาะสม โดยเร็วที่สุด</p> <p>๘.๖ หากจำเป็นต้องฆ่าสัตว์ระหว่างการเดินทาง ควรดำเนินการอย่างรวดเร็วและมีมนุษยธรรม โดยอาจขอคำแนะนำจากสัตวแพทย์หรือผู้ที่มีความชำนาญ</p> <p>๘.7 หากจำเป็นต้องฆ่าหลายซากสัตว์ที่ตายขณะขนส่ง ต้องมีการจัดการที่เหมาะสมเพื่อป้องกันการแพร่กระจายของโรค โดยเป็นไปตามหลักสุขอนามัยที่ดี และเป็นไปตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง</p>	<p>๘.1 ตรวจเอกสาร</p> <p>๘.2 ตรวจพิจารณาปฏิบัติงาน</p> <p>๘.๓ ตรวจพิจารณาปฏิบัติงาน</p> <p>๘.4 ตรวจพิจารณาปฏิบัติงาน</p> <p>๘.๕ ตรวจพิจารณาปฏิบัติงาน และตรวจบันทึก</p> <p>๘.๖ ตรวจพิจารณาปฏิบัติงาน และตรวจบันทึก</p> <p>๘.๗ ตรวจพิจารณาปฏิบัติงาน และตรวจบันทึก</p>

รายการ	เกณฑ์กำหนด	วิธีตรวจประเมิน
<p>4. การลำเลียงสัตว์ลงจากพาหนะและการดูแลหลังสิ้นสุดการเดินทาง</p>	<p>4.1 ลำเลียงสัตว์ด้วยความระมัดระวัง หลีกเลี่ยงการก่อเสียงรบกวน ความรุนแรง และการบังคับสัตว์ที่มากเกินไป และคำนึงถึงความอ่อนล้าของสัตว์จากการเดินทาง</p> <p>4.2 ในกรณีที่จัดให้มีที่พักสัตว์ ณ ปลายทางที่ที่พักสัตว์นั้นต้องมีพื้นที่เหมาะสม มีกระแสลมพัดที่เย็น และมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็น ซึ่งอาจรวมถึงอาหารและน้ำ โดยมีคอกพักสำหรับสัตว์ที่ป่วยหรือบาดเจ็บแยกจากสัตว์ปกติ</p> <p>4.3 สัตว์ที่ป่วยหรือบาดเจ็บระหว่างการเดินทางต้องได้รับการรักษาอย่างเหมาะสม หรือการฆ่าโดยไม่ทรมานทันทีที่ถึงที่หมาย</p> <p>4.4 ภายในหนึ่งชั่วโมงหลังจากพาหนะหมดแล้ว ให้ทำความสะอาดและฆ่าเชื้อกรงบรรจุและพาหนะ</p>	<p>4.1 ตรวจพิจารณาการปฏิบัติงาน</p> <p>4.2 ตรวจพิจารณาที่พักสัตว์</p> <p>4.3 ตรวจพิจารณาการปฏิบัติงาน</p> <p>4.4 ตรวจพิจารณาการปฏิบัติงาน</p>
<p>5. บุคลากร</p>	<p>5. บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับขนส่งสัตว์ต้องมีความรู้ ความชำนาญด้านการดูแลสวัสดิภาพสัตว์ที่เหมาะสมตามหน้าที่ของตน โดยมีจำนวนผู้ปฏิบัติงานอย่างพอเพียง</p>	<p>5. ตรวจบันทึกการอบรมบุคลากร และตรวจพิจารณาการปฏิบัติงาน</p>
<p>6. เอกสารที่เกี่ยวข้อง</p>	<p>6. ต้องมีเอกสารกำกับกรเคลื่อนย้ายสัตว์แนบมาด้วยพาหนะขนส่ง เพื่อแสดงว่าสัตว์ที่ขนส่งเป็นกลุ่มเดียวกันกับต้นทาง</p>	<p>6. ตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง</p>

45 คำแนะนำการปฏิบัติที่ดีทางด้านสวัสดิภาพสัตว์ในการขนส่งสัตว์ทางบก

คำแนะนำการปฏิบัติที่ดีทางด้านสวัสดิภาพสัตว์ในการขนส่งสัตว์ทางบก มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ **เกษตรกร** ผู้ประกอบการและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการขนส่งสัตว์บกใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติ โดยรายละเอียดอธิบายไว้ในภาคผนวก ก

ภาคผนวก ก

คำแนะนำการปฏิบัติที่ดีทางด้านสวัสดิภาพสัตว์ในการ ขนส่งสัตว์ทางบก

(มอบฝ่ายเลขานุการเช็คเรื่องการใช้คำว่า “ควร ต้อง เช่น เป็นต้น” ทั้งมาตรฐาน)

ก.1 ก่อนออกเดินทาง

ก.1.1 วางแผนการเดินทาง โดยประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้

- การเตรียมตัวสัตว์
- ลักษณะและชนิดของพาหนะขนส่งรวมถึงกรงหรือภาชนะบรรจุ
- พื้นที่ต่อตัวสัตว์ (headroom)
- เส้นทางและระยะเวลาในการเดินทาง
- ระยะเวลาขนย้ายสัตว์ในกรณีเปลี่ยนพาหนะ
- จุดหยุดพัก อาหารและน้ำ
- การสังเกตสัตว์ขณะขนส่ง
- การควบคุมโรค
- การประเมินสภาพอากาศ
- แผนดำเนินการในสภาวะฉุกเฉิน
- เอกสารที่เกี่ยวข้อง

ก.1.2 การเตรียมตัวสัตว์

ก.1.2.1 การจับและการเคลื่อนย้ายสัตว์ ควรปฏิบัติต่อสัตว์ด้วยความเอาใจใส่ โดยหลีกเลี่ยงการทำให้สัตว์ตื่นตกใจ เช่น การเข้าหาสัตว์โดยกะทันหัน และไม่ทำให้สัตว์ได้รับบาดเจ็บหรือทรมาน

ก.1.2.2 ในสัตว์บางชนิดควรคำนึงถึงประสบการณ์จากการเคลื่อนย้าย การฝึกฝน และความคุ้นเคยของสัตว์ ซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญที่จะช่วยลดความเครียดและความตื่นกลัวของสัตว์ได้ ทั้งนี้ผู้ดูแลสัตว์ควรเคลื่อนย้ายและบรรทุกสัตว์โดยไม่ทำให้สัตว์เกิดความตื่นกลัว และพยายามทำให้สัตว์เกิดความคุ้นเคย

ก.1.2.3 ผู้ดูแลสัตว์ควรมีประสบการณ์หรือความชำนาญในการจับบังคับสัตว์ และมีความเข้าใจในพฤติกรรมตามธรรมชาติของสัตว์ ทั้งนี้พฤติกรรมสัตว์หรือฝูงสัตว์จะแตกต่างกันไปตามพันธุ์ เพศ อายุ สภาพจิตใจ การเลี้ยงดูและการจัดการ นอกจากนี้ยังมีปัจจัยเฉพาะที่ควรคำนึงถึง ดังนี้

Formatted: Font color: Auto

Formatted: No underline, Font color: Auto

Formatted: No underline, Font color: Auto

Formatted: No underline, Font color: Auto

- (1) ปศุสัตว์ที่เลี้ยงเป็นฝูงมักมีพฤติกรรมติดตามจำฝูงโดยสัญชาตญาณ
- (2) ไม่ควรจัดให้สัตว์ที่มีแนวโน้มจะทำร้ายกันจนบาดเจ็บอยู่รวมกัน
- (3) ในการจัดเตรียมยานพาหนะ และเส้นทางลำเลียงสัตว์ ควรคำนึงถึงพื้นที่เฉพาะ (individual space) ของสัตว์แต่ละชนิด
- (4) ผู้ดูแลสัตว์ควรหลีกเลี่ยงการเข้าหาสัตว์อย่างกะทันหัน ซึ่งจะทำให้สัตว์ตื่นตกใจ หลบหนี หรืออาจแสดงพฤติกรรมรุนแรง โดยควรคำนึงถึงระยะห่างที่เหมาะสม (flight zone) ซึ่งแตกต่างกันไปตามชนิดสัตว์
- (5) ผู้ดูแลสัตว์ควรคำนึงถึงการมองเห็นของสัตว์ ปศุสัตว์โดยทั่วไปจะสามารถมองเห็นได้ในมุมกว้าง (wide-angle vision) แต่มีข้อจำกัดในการมองภาพวัตถุที่อยู่ด้านหน้า รวมถึงความสามารถในการประมาณระยะหรือความลึกต่ำ ซึ่งจะทำให้สัตว์สามารถสังเกตเห็นวัตถุที่เคลื่อนที่ผ่านด้านข้างและด้านหลังลำตัวได้มาก
- (6) เนื่องจากสัตว์โดยส่วนใหญ่มีประสาทรับกลิ่นที่ดีและมีการตอบสนองต่อกลิ่นแตกต่างกัน ผู้ดูแลสัตว์ควรคำนึงถึงปัจจัยด้านกลิ่นที่อาจส่งผลกระทบต่อในการจัดการกับสัตว์
- (7) เนื่องจากสัตว์สามารถได้ยินเสียงในช่วงความถี่ที่กว้างกว่ามนุษย์ และมีการตอบสนองไวต่อเสียงความถี่สูง เสียงที่ดังมากหรือดังขึ้นอย่างกะทันหันอาจทำให้สัตว์ตื่นตกใจ ผู้ดูแลสัตว์ควรคำนึงถึงปัจจัยด้านเสียงที่อาจส่งผลกระทบต่อในการจัดการกับสัตว์

ก.1.2.4 ในสัตว์บางชนิดหากจำเป็นต้องเปลี่ยนอาหารสัตว์หรือวิธีให้อาหารในช่วงที่ขนส่ง ให้คำนึงถึงระยะเวลาที่สัตว์ต้องใช้ในการปรับตัวด้วย

ก.1.2.5 ไม่ควรใช้ยาหรือสารเคมีที่มีผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เช่น ยากล่อมประสาท ในการควบคุมสัตว์เพื่อการขนส่งโดยไม่จำเป็น **ทั้งนี้หากมีการใช้ยาดังกล่าวให้อยู่ภายใต้การควบคุมของสัตวแพทย์** โดยเป็นไปตามข้อกำหนดใน มกษ. 9032 มาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง ข้อปฏิบัติการควบคุมการใช้ยา สัตว์ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ก.1.2.6 การขนส่งสัตว์ร่วมกันเป็นกลุ่ม ควรคำนึงถึงความเข้ากันได้ของสัตว์ ตามข้อแนะนำดังนี้

- (1) สัตว์ที่มีความสัมพันธ์ทางสังคมใกล้ชิด เช่น สัตว์ที่เลี้ยงร่วมกัน แม่สัตว์และลูกสัตว์ ให้ขนส่งด้วยกัน
- (2) โดยทั่วไปแล้วสัตว์ชนิดเดียวกันสามารถขนส่งด้วยกันได้ แต่ต้องคำนึงถึงพฤติกรรมของสัตว์ โดยให้แยกสัตว์ที่มีแนวโน้มจะแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวออกจากกลุ่ม **ทั้งนี้อาจมีข้อยกเว้นในสัตว์บางชนิด**
- (3) ไม่ควรขนส่งลูกสัตว์หรือสัตว์ที่มีขนาดเล็ก ร่วมกับสัตว์โตเต็มวัยหรือสัตว์ที่มีขนาดใหญ่กว่า ยกเว้นแม่สัตว์ที่กำลังเลี้ยงลูก
- (4) ไม่ควรขนส่งสัตว์ที่มีเขาร่วมกับสัตว์ไม่มีเขา หากจำเป็นต้องมีอุปกรณ์หรือวิธีป้องกันการบาดเจ็บ

Formatted: Font color: Auto

Formatted: Font: (Default) Times New Roman

(5) ไม่ควรขนส่งสัตว์ตั้งท้อง ป่วย หรือสภาพร่างกายไม่สมบูรณ์ร่วมกับสัตว์ปกติ

Formatted: Font: EucrosiaUPC

ก.1.2.7 ในกรณีที่ผู้ปฏิบัติงานสงสัยว่าอาจเกิดโรคหรือการแพร่กระจายโรคในสัตว์ที่จะขนส่ง สัตว์นั้นต้องได้รับการตรวจโดยสัตวแพทย์ก่อนการบรรทุก

ก.1.3 การพักสัตว์ก่อนการขนส่ง

ก.1.3.1 ในกรณีที่สัตว์เกิดความเครียดสูงขณะจับหรือรวบรวมสัตว์ ควรจัดให้มีการพักสัตว์ก่อนการขนส่ง

ก.1.3.2 บริเวณรวบรวม/พักสัตว์ก่อนการขนส่งควรมีลักษณะดังนี้

- (1) สามารถจำกัดบริเวณและควบคุมสัตว์ได้อย่างมั่นคง
- (2) ปราศจากสิ่งที่เป็นอันตรายต่อสัตว์ ซึ่งรวมถึงสัตว์ผู้ล่า และพาหะนำโรคต่าง ๆ
- (3) สามารถป้องกันสัตว์จากสภาพอากาศที่เลวร้าย
- (4) เอื้อต่อการรักษากลุ่มทางสังคม (social group) ของสัตว์บางชนิด
- (5) สัตว์สามารถพักผ่อนได้ มีการจัดอาหารและน้ำให้สัตว์อย่างเหมาะสม
- (6) ทำความสะอาดและฆ่าเชื้อทุกครั้งหลังการใช้รวบรวม/พักสัตว์ หรือก่อนนำสัตว์ชุดใหม่เข้า

Formatted: Font: EucrosiaUPC

ก.1.3.3 หากพิจารณาแล้วเห็นว่าระยะเวลาที่ใช้ในการเดินทางนานเกินกว่าระยะเวลาที่สัตว์จะสามารถอดอาหารได้ ควรจัดอาหารและน้ำให้สัตว์กินในช่วงก่อนการเดินทาง ยกเว้นสัตว์บางชนิดที่ไม่จำเป็นต้องให้อาหาร

ก.1.4 กรง ภาชนะบรรจุและพาหนะขนส่ง

Formatted: Font: (Default) Times New Roman

ก.1.4.1 กรง ภาชนะบรรจุและพาหนะขนส่งต้องได้รับการออกแบบโดยคำนึงถึงสวัสดิภาพและการใช้งานเหมาะสมกับชนิด ขนาด น้ำหนัก และจำนวนของสัตว์ เพื่อให้สัตว์ได้รับความปลอดภัยและเกิดความเครียดน้อยที่สุด ดังนี้

- (1) พื้นกรง ภาชนะบรรจุและพาหนะขนส่งต้องมั่นคงแข็งแรงพอที่จะรองรับน้ำหนักสัตว์ ไม่มีโครงสร้างที่แหลมคม พื้นไม่ลื่น กรณีพื้นมีรูหรือช่องควรมีผิวเรียบ และไม่มีลักษณะที่จะทำให้สัตว์ได้รับบาดเจ็บหรือทรมาน
- (2) มีการระบายอากาศที่ดีแม้ขณะพาหนะหยุดนิ่ง
- (3) สามารถป้องกันสัตว์หลบหนีระหว่างการขนส่งได้

Formatted: Font: EucrosiaUPC

ก.1.4.2 กรง ภาชนะบรรจุและพาหนะขนส่งต้องมีพื้นที่เพียงพอที่สัตว์จะอยู่ในลักษณะตามธรรมชาติ หรือแสดงพฤติกรรมปกติได้มากที่สุด ดังนี้

- (1) ต้องมีความสูงเพียงพอที่สัตว์ยืน (ม้า โค และกระบือ) นั่งหรือนอน (สุกรและสัตว์ปีก) โดยไม่ซ้อนทับกัน

(2) ต้องมีที่ว่างเพียงพอที่สัตว์จะขยับเพื่อทรงตัวเวลาพาหะเคลื่อนที่ได้

ก.1.4.3 กรงบรรจุและพาหะขนส่ง ต้องออกแบบให้สามารถทำความสะอาดได้ง่าย ควรทำความสะอาด ด้วยวิธีที่เหมาะสมทันทีทุกครั้งหลังการใช้งาน และตรวจสอบความสะอาดของยานพาหะให้อยู่ในสภาพ พร้อมใช้งานก่อนนำไปใช้ ในกรณีจำเป็นอาจฆ่าเชื้อกรงบรรจุหรือพาหะตามวิธีที่รับรองโดยเจ้าหน้าที่ผู้มี อำนาจหน้าที่

ก.1.4.4 มีการซ่อมแซมและบำรุงรักษากรงบรรจุและพาหะขนส่งให้อยู่ในสภาพดี และพร้อมใช้งานอยู่เสมอ

ก.1.4.5 กรง พาหะบรรจุและพาหะขนส่งควรออกแบบไม่ให้สิ่งขับถ่ายจากสัตว์ที่อยู่ด้านบนตกลงมาใส่ สัตว์ที่อยู่ด้านล่าง ยกเว้นสัตว์ปีก

Formatted: Not Highlight

ก.1.4.6 อาจใช้วัสดุรองบนพื้นพาหะเพื่อช่วยดูดซับสิ่งขับถ่าย และป้องกันการลื่นได้

ก.1.4.7 ควรยึดกรงบรรจุที่อยู่บนพาหะขนส่งให้มั่นคง ไม่ให้กระแทกขณะพาหะเคลื่อนที่

ก.1.5 การประเมินความพร้อมสำหรับการขนส่ง

ก.1.5.1 สัตว์ควรได้รับการตรวจสอบสุขภาพก่อนการขนส่ง กรณีที่สงสัยว่าสัตว์มีสภาพไม่พร้อม สัตว์อาจไม่ เหมาะสมต่อการขนส่ง ให้อยู่ในดุลพินิจของสัตวแพทย์หรือผู้มีอำนาจหน้าที่ โดยมีข้อปฏิบัติต่อสัตว์นั้น อย่างเหมาะสมและมีมนุษยธรรม ไม่ควรขนส่งสัตว์ที่มีสุขภาพไม่แข็งแรง ยกเว้นการขนส่งเพื่อเข้ารับการรักษา หากจำเป็นให้ขนส่งสัตว์ที่ป่วยหรือบาดเจ็บ แยกจากสัตว์ปกติ

Formatted: Font color: Auto

ก.1.5.2 ~~ห้ามขนส่งสัตว์ที่มีสภาพดังต่อไปนี้ถือว่า~~มีสภาพไม่พร้อมต่อการขนส่ง ให้**อาจพิจารณาได้ดังนี้**

Formatted: Double strikethrough

Formatted: Double strikethrough

(1) สัตว์ป่วย บาดเจ็บ พิการ หรืออ่อนล้า

(2) สัตว์ที่ไม่สามารถลุกยืน หรือรับน้ำหนักบนขาแต่ละข้างได้

(3) สัตว์ที่ตาบอดทั้งสองข้าง

(4) สัตว์ที่ไม่สามารถเคลื่อนไหวได้ หากเคลื่อนย้ายจะก่อให้เกิดความทรมานต่อสัตว์มากขึ้น

Formatted: Not Highlight

Formatted: Space Before: 6 pt

(5) ลูกสัตว์แรกเกิดที่สะดือยังไม่ปิด

(6) สัตว์ตั้งท้องในช่วงใกล้คลอด (10 % สุดท้ายของระยะการตั้งท้อง ณ วันที่จะทำการขนส่ง)

(7) ขนส่งแม่สัตว์แยกจากลูกที่เพิ่งเกิดไม่เกิน 48 ชั่วโมง

(8) สัตว์ที่สุขภาพไม่แข็งแรง ซึ่งไม่อาจทนรับสภาพแวดล้อมและสภาพอากาศขณะขนส่งได้

ก.1.5.3 กลุ่มสัตว์ที่ควรได้รับการดูแลเป็นพิเศษ เช่น สัตว์ที่มีน้ำหนักมากเกินกำหนด/สัตว์อ้วน ลูกสัตว์ หรือสัตว์อายุมาก สัตว์ที่มีพฤติกรรมตื่นกลัวหรือก้าวร้าว สัตว์ที่ไม่คุ้นเคยกับมนุษย์ สัตว์ที่เมารถ แม่สัตว์ ท้องแก่/ให้นม สัตว์ที่มีแผลจากการผ่าตัดซึ่งยังไม่ปิดดี เช่น แผลจากการตัดเขา

ก.2 การบรรทุก

ก.2.1 สิ่งอำนวยความสะดวก

ก.2.1.1 สิ่งอำนวยความสะดวกในการบรรทุกสัตว์ รวมถึงพื้นที่รวบรวมสัตว์ ทางลาดสำหรับการบรรทุก ครอบออกแบบและก่อสร้างโดยคำนึงถึงการใช้งาน และความเหมาะสมกับชนิดสัตว์ รวมถึงลักษณะของพาหนะ ทั้งขนาด ความลาดเอียง และพื้นผิว เช่น พื้นไม้ลิ้น คอกบังคับสำหรับทางขึ้นไม่มีส่วนแหลมคม ซึ่งจะเป็นอันตรายต่อสัตว์ และต้องหลีกเลี่ยงสิ่งรบกวนซึ่งจะทำให้สัตว์หยุด ชะงัก หรือหันกลับ ตัวอย่างของ สิ่งรบกวนและแนวทางการแก้ไขโดยสังเขปมีดังนี้

- (1) แสงสะท้อนจากโลหะเงาหรือพื้นผิวที่มีน้ำขัง แก้ไขโดยการปรับเปลี่ยนอุปกรณ์ให้แสงสว่างเพื่อลดการ สะท้อน
- (2) ทางเดินมืด แก้ไขโดยเพิ่มแหล่งกำเนิดแสง โดยปรับตำแหน่งให้เหมาะสมเพื่อจะสามารถมองเห็น พื้นผิวได้ และไม่ให้แสงส่องเข้าตาสัตว์โดยตรง
- (3) สัตว์ถูกทำให้ไขว่เขวจากการมองเห็นการเคลื่อนไหวของอุปกรณ์และผู้ปฏิบัติงาน แก้ไขโดยใช้แผ่นบัง ตากันตรงทางเดิน
- (4) ทางตันหรือหักมุม ให้หลีกเลี่ยงโดยใช้ทางโค้งหรือสร้างทางเดินลวงตาเพื่อเบนความสนใจของสัตว์
- (5) โขหรือวัตถุที่แขวนไว้บนทางลาดหรือรั้ว ให้ขนย้ายออกให้หมด
- (6) พื้นไม้ราบเรียบหรือพื้นต่างระดับ ให้ปรับพื้นผิวทางเดินโดยใช้แผ่นปูพื้นเพื่อให้เห็นเป็นทางเดินที่มี ความต่อเนื่อง
- (7) เสียงหวีดจากอุปกรณ์บีบอัดอากาศ แก้ไขโดยการติดตั้งตัวเก็บเสียง การใช้อุปกรณ์ไฮดรอลิก หรือ เครื่องระบายความดันสูงออกสู่สิ่งแวดล้อม
- (8) เสียงที่เกิดจากการกระทบและเสียงก้องของอุปกรณ์โลหะ แก้ไขโดยติดตั้งแผ่นยางลดแรงกระทบ
- (9) ลมจากพัดลมหรือม่านอากาศเป่าพ่นใส่หน้าสัตว์ แก้ไขโดยปรับตำแหน่ง **อุปกรณ์ หรือเปลี่ยนอุปกรณ์ ให้เหมาะสม**

ก.2.1.2 ควรจัดให้มีแสงสว่างอย่างเหมาะสมเพื่อง่ายต่อการตรวจสอบและเคลื่อนย้ายสัตว์ โดยมีระดับ ความเข้มของแสงสม่ำเสมอทั้งบริเวณคอกคัตแยกสัตว์ ทางลำเลียงสัตว์ และทางลาด และปรับระดับแสง ให้สว่างขึ้นในกรบรรทุกหรือพาหนะ เพื่อไม่ให้สัตว์หยุดชะงักขณะลำเลียง นอกจากนี้พบว่าการใช้แสง สลัวจะเป็นประโยชน์ในการจับสัตว์บางชนิด เช่น สัตว์ปีก

ก.2.1.3 ควรจัดให้มีการระบายอากาศอย่างพอเพียง และสามารถถ่ายเทความร้อนออกจากตัวสัตว์เพื่อให้ สัตว์อยู่อย่างสบาย

ก.2.2 การใช้เครื่องกระตุ้น (goads) และอุปกรณ์เพื่อบังคับให้สัตว์เคลื่อนที่ ควรคำนึงถึงพฤติกรรมเฉพาะของสัตว์แต่ละชนิดเป็นหลัก กรณีที่จำเป็นอาจใช้เครื่องกระตุ้นและอุปกรณ์บังคับสัตว์ได้โดยมีหลักการดังนี้

ก.2.2.1 ไม่ควรใช้การบังคับ อุปกรณ์บังคับ หรือเครื่องกระตุ้นกับสัตว์ที่ไม่มีพื้นที่ให้เคลื่อนย้าย หรือหลีกเลี่ยง

ก.2.2.2 การใช้เครื่องกระตุ้นไฟฟ้าให้ใช้เฉพาะกับสุกรและสัตว์เคี้ยวเอื้องขนาดใหญ่ ไม่ควรใช้ในม้า แกะ แพะ รวมถึงลูกสุกรและลูกโค/กระบือ ตำแหน่งที่ใช้ควรเป็นบริเวณท้ายลำตัวของสัตว์ ห้ามใช้บริเวณจุดไวรับอันตราย (sensitive area) เช่น ตา ปาก หู อวัยวะสืบพันธุ์ หรือท้อง

ก.2.2.3 ใช้เครื่องกระตุ้นไฟฟ้าเพื่อบังคับให้สัตว์เคลื่อนที่เฉพาะในกรณีจำเป็น ความแรงของกระแสไฟที่ใช้แค่เพียงกระตุ้นให้สัตว์เคลื่อนที่เท่านั้น ต้องไม่ทำให้สัตว์เจ็บปวดทรมาน หากสัตว์ไม่ตอบสนองให้ตรวจสอบหาสาเหตุ เช่น อาจมีสิ่งกีดขวางสัตว์ไว้

ก.2.2.4 เครื่องกระตุ้นที่อนุญาตให้ใช้ได้ เช่น แผ่นนวมบังคับทิศทางสัตว์ (panel) ธง ใบพายพลาสติก ไม้ตีหรือแส้ ถุงพลาสติก ตาข่าย กระพรวนหรือกระดิ่ง โดยใช้เพียงเพื่อทำให้สัตว์เคลื่อนที่ ไม่ทำให้สัตว์เกิดความเครียด

ก.2.2.5 ไม่ควรใช้วิธีการกระตุ้นที่จะทำให้สัตว์เกิดความเจ็บปวดหรือทรมานทางร่างกาย

ก.2.2.6 หลีกเลี่ยงวิธีที่ทำให้สัตว์ตื่นกลัวเกินความจำเป็น เช่น การใช้เสียงดังหรือการตะโกนจนทำให้สัตว์เกิดความกระวนกระวาย เบียดอัดกัน หรือสิ้นลัม

ก.2.3 การลำเลียงและบรรทุกสัตว์

ก.2.3.1 มีการวางแผนการลำเลียงและบรรทุกสัตว์อย่างรอบคอบ

ก.2.3.2 ลำเลียงและขนย้ายสัตว์ขึ้นพาหนะด้วยความระมัดระวัง ไม่ควรโยน ลาก หรือทำให้ตกกระแทกพื้น กรณีที่สัตว์บรรจุอยู่ในกรงต้องไม่โยนกรง ไม่กระแทก หรือทำให้โคลงเคลงอย่างรุนแรง ~~และไม่ควรให้กรงเอียงจากระดับแนวระนาบ หากเป็นไปได้ให้ขนย้ายขึ้นลงด้วยเครื่องจักร~~ หลีกเลี่ยงการก่อเสียงรบกวน ความรุนแรงและการบังคับสัตว์ที่มากเกินไป

ก.2.3.3 การจับหรือยกตัวสัตว์ต้องหลีกเลี่ยงการทำให้สัตว์เจ็บปวด ทรมาน หรือเกิดความบอบช้ำทางกาย (เช่น บาดแผล ฟกช้ำ กระดูกหักหรือเคลื่อน) การยกสัตว์ที่มีสี่ขาโดยใช้แรงคนให้ทำเฉพาะในสัตว์ขนาดเล็กหรือลูกสัตว์ โดยใช้วิธียกที่เหมาะสมกับสัตว์แต่ละชนิด ไม่ทำให้เกิดอันตรายต่อผู้ปฏิบัติงานและสัตว์

ก.2.3.4 ผู้ปฏิบัติงานควรเป็นผู้ที่ผ่านการฝึกมาแล้ว ผู้ที่ไม่ผ่านการฝึกหรือผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องไม่ควรกีดขวางหรือเข้ามาในเส้นทางเดินของสัตว์

Formatted: Font: EucrosiaUPC, Italic, Complex Script Font: Italic

Formatted: Font: EucrosiaUPC, Italic, Complex Script Font: Italic

ก.3 การเดินทาง

ก.3.1 ระยะเวลาของการขนส่งให้ประเมินจากปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- (1) สภาพสัตว์และความสามารถในการทนต่อความเครียด
- (2) ประสบการณ์จากการเคลื่อนย้ายของสัตว์นั้น ๆ
- (3) **ช่วงเวลาในการขนส่งสัตว์ ระยะเวลาที่สัตว์จะเริ่มแสดงอาการอ่อนแอจากการเดินทาง**
- (4) ความต้องการการดูแลเป็นพิเศษ
- (5) ความต้องการน้ำและอาหาร
- (6) โอกาสในการบาดเจ็บและป่วยจากโรค
- (7) พื้นที่ในการบรรทุก และสภาพของยานพาหนะขนส่งสัตว์
- (8) สภาพอากาศ
- (9) สภาพเส้นทาง พื้นผิวถนน และปัจจัยที่มีผลต่อสภาพการจราจร
- (10) ประสบการณ์และความชำนาญของผู้ขับขี่ยานพาหนะ
- (11) จำนวนด่านตรวจสัตว์ระหว่างเส้นทางขนส่ง

Formatted: Font: (Default) Times New Roman

Formatted: Font: (Default) Times New Roman

ก.3.2 ผู้ดูแลสัตว์หรือผู้ขับขี่ยานพาหนะ ควรตรวจสอบการบรรทุกสัตว์ เพื่อให้แน่ใจว่าสัตว์ถูกบรรทุก เรียบร้อยดีแล้วจึงออกเดินทาง

ก.3.3 มีการสังเกตสัตว์เป็นระยะระหว่างการเดินทาง โดยเฉพาะเมื่อมีการหยุดพัก หรือเติมเชื้อเพลิง โดยจัดพื้นที่การบรรทุกสัตว์บนพาหนะ ให้มีที่ว่างเพียงพอที่จะสามารถสังเกตพฤติกรรมสัตว์ได้อย่างทั่วถึง ในกรณีการขนส่งสัตว์ในกรงหรือพาหนะที่เรียงเป็นชั้น ไม่สามารถสังเกตพฤติกรรมสัตว์ได้อย่างทั่วถึง ควรใช้ระยะเวลาเดินทางให้สั้นที่สุด

ก.3.4 ผู้ขับขี่ต้องขับเคลื่อนพาหนะบรรทุกสัตว์อย่างระมัดระวัง ไม่ออกกรดโดยเร็ว ไม่หยุดหรือเลี้ยวอย่างกะทันหัน เพื่อหลีกเลี่ยงความเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดความตื่นตระหนก ทรมาน หรือการบาดเจ็บกับสัตว์ ทั้งนี้ ต้องเป็นไปตามกฎหมายจราจร

ก.3.5 มีวิธีควบคุมสัตว์ระหว่างการขนส่งที่เหมาะสมกับชนิดและอายุของสัตว์

ก.3.6 สัตว์ควรได้รับการป้องกันอันตรายจากสภาพอากาศที่ไม่เหมาะสมระหว่างการเดินทาง ยานพาหนะควรมีการระบายอากาศที่ดี กรณีที่สภาพอากาศร้อนจัดให้ลดช่วงการขนส่งโดยหยุดพักเป็นระยะ และจอดยานพาหนะในบริเวณที่มีที่กำบังแดด และมีการระบายอากาศที่ดี

ก.3.7 **ควร** **ตรวจคนส่งสัตว์** ในกรณีที่เกิดสภาพอากาศไม่เอื้ออำนวย เช่น มีพายุรุนแรง อากาศร้อนจัด **รุนแรง ควร** **หลีกเลี่ยงการขนส่งสัตว์** หากจำเป็นให้ปฏิบัติตามแผนการดำเนินการในสภาวะฉุกเฉิน

ก.3.8 การขนส่งสัตว์ในเวลากลางคืนจะช่วยลดความเครียดของสัตว์จากความร้อนได้

ก.3.9 มีการจัดการกับสิ่งขับถ่ายของสัตว์ระหว่างการขนส่งอย่างเหมาะสม เพื่อป้องกันสัตว์สิ้นลมและป้องกันการระบาดของโรค โดยมีการจัดการตามหลักสุขอนามัยที่ดี และเป็นไปตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้หากจำเป็นต้องทำความสะอาดขณะขนส่งต้องปฏิบัติโดยให้สัตว์เกิดความเครียดน้อยที่สุด

ก.3.10 สัตว์ที่ป่วยหรือได้รับบาดเจ็บระหว่างการเดินทางต้องได้รับการจัดการอย่างเหมาะสมโดยเร็วที่สุด โดยให้ผู้ดูแลสัตว์หรือผู้ขับขี่ยานพาหนะปฏิบัติตามแผนดำเนินการในภาวะฉุกเฉินที่กำหนดไว้

ก.3.11 มีมาตรการควบคุมโรคระหว่างการขนส่งสัตว์ ดังนี้

- (1) ไม่ควรขนส่งสัตว์จากต่างแหล่งที่มาปะปนไปในพาหนะเดียวกัน
- (2) ระมัดระวังการสัมผัสของสัตว์จากต่างแหล่งที่มา ณ จุดหยุดพัก
- (3) ลดการสัมผัสระหว่างตัวสัตว์ สิ่งขับถ่าย หรือของเสียขณะขนส่งให้น้อยที่สุด
- (4) ในกรณีจำเป็นสัตว์อาจได้รับการทำวัคซีนต่อต้านเชื้อโรค ที่สัตว์มีโอกาสได้รับที่จุดหมายปลายทาง
- (5) การให้ยาเพื่อป้องกันหรือรักษาโรคให้อยู่ภายใต้การควบคุมของสัตวแพทย์ โดยเป็นไปตามข้อกำหนดใน มกษ. 9032 มาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง ข้อปฏิบัติการควบคุมการใช้ยาสัตว์ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ก.3.12 หากจำเป็นต้องทำลายซากสัตว์ที่ตายขณะขนส่ง ต้องมีการจัดการที่เหมาะสมเพื่อป้องกันการแพร่กระจายของโรค โดยเป็นไปตามหลักสุขอนามัยที่ดี และเป็นไปตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ก.3.13 หากจำเป็นต้องฆ่าสัตว์ระหว่างการเดินทางควรดำเนินการอย่างรวดเร็วและมีมนุษยธรรม โดยอาจขอคำแนะนำจากสัตวแพทย์หรือผู้ที่มีความชำนาญ

ก.3.14 ในกรณีเคลื่อนย้ายสัตว์โดยใช้ระยะเวลาสั้น ควรจัดให้มีช่วงหยุดพักตามความเหมาะสม โดยบริเวณที่จอดพาหนะที่มีสัตว์บรรทุกอยู่ ควรมีหลังคาที่สามารถป้องกันแสงแดดและฝนได้ มีระบบระบายอากาศที่ดี และอุณหภูมิเหมาะสม หากจำเป็นต้องลำเลียงสัตว์ลงจากพาหนะระหว่างหยุดพักต้องมีพื้นที่พักสัตว์ และอุปกรณ์ลำเลียงที่เหมาะสมกับสัตว์แต่ละชนิด **(มอบฝ่ายเลขานุการตรวจสอบความซ้ำซ้อน)**

ก.3.15 หากพิจารณาระยะเวลาในการเคลื่อนย้ายสัตว์แล้วเห็นว่ามีความจำเป็นต้องให้น้ำหรืออาหารระหว่างการเดินทาง ควรตรวจสอบให้แน่ใจว่าสัตว์ทุกตัวสามารถเข้าถึงน้ำหรืออาหารได้ และหากมีการให้อาหารสัตว์ที่จุดพัก ให้มีระยะเวลาหยุดอาหารก่อนการขนส่งที่เหมาะสมกับสัตว์แต่ละชนิด

ก.3.16 ข้อปฏิบัติเกี่ยวกับระยะเวลาในการขนส่งสัตว์ การหยุดพัก การให้อาหารและน้ำ และการพักสัตว์ ก่อนฆ่า **สำหรับสัตว์แต่ละประเภทและชนิดให้พิจารณาตามความเหมาะสมสำหรับสัตว์แต่ละชนิด มี ดังนี้**

- (1) การขนส่งลูกสัตว์ที่ยังไม่หย่านระยะเวลาเกินกว่า 9 ชั่วโมง ควรพักอย่างน้อย 1 ชั่วโมง เพื่อให้สัตว์ได้รับน้ำหรืออาหาร
- (2) การขนส่งแม่สัตว์ (โค กระบือ แพะ แกะ) ที่อยู่ระหว่างให้นม โดยแยกจากลูกสัตว์ ต้องรีดนมแม่สัตว์ทุก 12 ชั่วโมง
- (3) การขนส่งสุกรระยะเวลาเกินกว่า 8 ชั่วโมง ควรใช้เวลาในการขนส่งรวมไม่เกิน 24 ชั่วโมง ต้องมีน้ำให้กิน และไม่ให้อุณหภูมิอากาศเกิน 12 ชั่วโมง กรณีอากาศร้อนจัดควรพักและฉีดน้ำให้สุกรทุก 3 ชั่วโมง หากขนส่งเข้าโรงฆ่า สุกรต้องมาถึงโรงฆ่าอย่างน้อย 2 ชั่วโมงก่อนฆ่าเพื่อให้ได้พัก
- (4) การขนส่งนกกระจอกทะเลระยะเวลาเกินกว่า 8 ชั่วโมง ต้องมีน้ำให้กิน และไม่ให้นกกระจอกทะเลอดอาหารเกิน 12 ชั่วโมง หากขนส่งเข้าโรงฆ่าผ่านนกกระจอกทะเลต้องมาถึงโรงฆ่าอย่างน้อย 4 ชั่วโมงก่อนฆ่าเพื่อให้ได้พัก
- (5) การขนส่งโคหรือกระบือระยะเวลาเกินกว่า 8 ชั่วโมง ควรใช้เวลาในการขนส่งรวมไม่เกิน 36 ชั่วโมง ต้องมีน้ำให้กิน และไม่ให้โคหรือกระบืออดอาหารเกิน 24 ชั่วโมง หากขนส่งเข้าโรงฆ่าโคหรือกระบือต้องมาถึงโรงฆ่าอย่างน้อย 4 ชั่วโมงก่อนฆ่าเพื่อให้ได้พัก
- (6) การขนส่งม้าระยะเวลาเกินกว่า 8 ชั่วโมง ควรใช้เวลาในการขนส่งรวมไม่เกิน 24 ชั่วโมง หากจำเป็นอาจให้อาหารและน้ำทุก 8 ชั่วโมง
- (7) การขนส่งสัตว์ปีกควรใช้เวลาในการขนส่งรวมไม่เกิน 8 ชั่วโมง หากขนส่งเข้าโรงฆ่าสัตว์ปีกต้องมาถึงโรงฆ่าอย่างน้อย 30 นาทีก่อนฆ่าเพื่อให้ได้พัก

Formatted: Condensed by 0.2 pt

(เห็นควรให้ตัดรายละเอียดที่จำเพาะชนิดสัตว์ไปอยู่ในคู่มือ และตรวจสอบข้อมูลให้เหมาะสมกับการปฏิบัติของประเทศไทย)

Formatted: Double underline

ก.3.17 วางแผนการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้ระยะเวลาในการขนส่งสั้นที่สุด ให้สัตว์เกิดความเครียดน้อยที่สุด และมีการประสานงานระหว่างจุดต้นทางและปลายทาง เช่น การวางแผนการขนส่งจากฟาร์มไปยังโรงฆ่า

ก.3.18 กรณีที่เกิดเหตุสุดวิสัย ทำให้ไม่สามารถขนส่งสัตว์ได้ตามกำหนด ควรมีมาตรการแก้ไขสภาวะฉุกเฉินระหว่างขนส่ง โดยมีรายละเอียดขั้นตอนการปฏิบัติการและบุคลากรที่รับผิดชอบสำหรับแต่ละเหตุการณ์ที่สำคัญ รวมถึงการรายงานสถานการณ์และการบันทึกข้อมูล (ย้ายไปอยู่ในข้อแผนดำเนินการในสภาวะฉุกเฉิน)

Formatted: Font: Italic, Double underline, Complex Script Font: Italic, Highlight

ก.4 การลำเลียงสัตว์ลงจากพาหนะและการดูแลหลังสิ้นสุดการเดินทาง

ก.4.1 สัตว์ควรได้รับการขนย้ายลงจากพาหนะทันทีที่เดินทางถึงที่หมาย ผู้ปฏิบัติงานควรผ่านการฝึกมาแล้ว โดยลำเลียงสัตว์ด้วยความระมัดระวัง หลีกเลี่ยงการก่อกองเสียบกวน ความรุนแรงและการบังคับสัตว์ที่มากเกินไป และคำนึงถึงความอ่อนล้าของสัตว์จากการเดินทาง

ก.4.2 สิ่งอำนวยความสะดวกในการลำเลียงสัตว์ลงจากพาหนะ ทางลาด ควรออกแบบและก่อสร้างโดยคำนึงถึงการใช้งาน และความเหมาะสมกับชนิดสัตว์ รวมถึงลักษณะของพาหนะ ทั้งขนาด ความลาดเอียง และพื้นผิว เช่น พื้นไม้ลื่น

ก.4.3 ในกรณีที่จัดให้มีที่พักสัตว์ ณ ปลายทาง ที่พักสัตว์นั้นต้องมีพื้นที่เหมาะสม มีการระบายอากาศที่ดี สามารถป้องกันสัตว์จากสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม และมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นซึ่งอาจรวมถึงอาหารและน้ำ โดยมีคอกพักสำหรับสัตว์ที่ป่วยหรือบาดเจ็บแยกจากสัตว์ปกติ

ก.4.4 สัตว์ที่ป่วยหรือบาดเจ็บระหว่างการเดินทางต้องได้รับการรักษาอย่างเหมาะสมหรือการฆ่าโดยไม่ทรมานทันทีที่ถึงที่หมาย โดยลำเลียงสัตว์ลงจากพาหนะอย่างระมัดระวัง หากสัตว์ไม่สามารถเคลื่อนไหวได้หรือการเคลื่อนย้ายสัตว์จะทำให้สัตว์เจ็บปวดทรมาน อาจจำเป็นต้องฆ่าสัตว์โดยไม่ทรมานบนพาหนะ โดยอยู่ภายใต้ความดูแลของสัตวแพทย์หรือผู้ที่มีความชำนาญ

ก.4.5 ภายหลังจากนำสัตว์ลงจากพาหนะหมดแล้ว ให้ทำความสะอาดและฆ่าเชื้อกรงบรรจุและพาหนะให้เร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้

ก.4.6 มีการจัดการ/ทำลายสิ่งปฏุงรอง สิ่งขับถ่าย และซากสัตว์ที่ตายระหว่างการขนส่งตามหลักสุขอนามัยที่ดี และเป็นไปตามกฎหมายเกี่ยวข้อง เพื่อป้องกันการแพร่กระจายของโรค

ก.5 บุคลากร

ก.5.1 มีจำนวนผู้ปฏิบัติงานในการเคลื่อนย้ายและขนส่งสัตว์อย่างพอเพียง

ก.5.2 บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งสัตว์ควรมีความรู้ ความชำนาญด้านการดูแลสวัสดิภาพสัตว์ที่เหมาะสมตามหน้าที่ของตน

ก. 6 แผนดำเนินการในสถานะฉุกเฉิน

ก.6.1 มีแผนดำเนินการในสถานะฉุกเฉิน โดยมีรายละเอียดขั้นตอนการปฏิบัติงานและบุคลากรที่รับผิดชอบสำหรับแต่ละเหตุการณ์ที่สำคัญ รวมถึงการรายงานสถานการณ์และการบันทึกข้อมูล

ก.6.2 เมื่อเกิดเหตุสุดวิสัยทำให้ไม่สามารถขนส่งสัตว์ได้ตามกำหนด ให้ปฏิบัติตามแผนดำเนินการในสถานะฉุกเฉินที่กำหนดไว้

ก.76 เอกสารที่เกี่ยวข้อง

ก.76.1 ต้องได้รับอนุญาตเคลื่อนย้ายสัตว์ก่อนทำการขนส่งสัตว์ โดยมีใบอนุญาตเคลื่อนย้ายสัตว์จากกรมปศุสัตว์ และเป็นไปตามกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

Formatted: Font: EuclrosiaUPC

Formatted: Font: Not Bold, Complex Script Font: Not Bold

Formatted: Font: EuclrosiaUPC, Not Bold, Complex Script Font: Not Bold

Formatted: Font: Not Bold, Complex Script Font: Not Bold

Formatted: Font: EuclrosiaUPC

ก.76.2 มีเอกสารกำกับพาหนะที่แสดงว่าสัตว์ที่ขนส่งเป็นกลุ่มเดียวกับต้นทางตลอดการเดินทาง โดยเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหน้าที่สามารถตรวจสอบต้นทางของสัตว์บก วันและเวลาออกเดินทาง-จำนวนสัตว์ และเจ้าของหรือผู้รับผิดชอบสัตว์นั้นได้

Formatted: Font: EucrosiaUPC, Font color: Auto

Formatted: Font: EucrosiaUPC, Not Bold, Font color: Auto, Complex Script Font: Not Bold

ก.76.3 นอกจากนี้ ~~กรม~~มีเอกสารประกอบการขนส่งอื่นๆ เช่น

Formatted: Font: EucrosiaUPC, Font color: Auto

Formatted: Double strikethrough

ตัวอย่างเอกสารประกอบการขนส่งสัตว์ เช่น

- (1) แผนการเดินทาง และแผนดำเนินการในสถานะฉุกเฉิน
- (2) วัน เวลา และสถานที่ของการลำเลียงสัตว์ขึ้นและลง
- (3) หลักฐานแสดงตัวสัตว์ (animal identification) เพื่อการตามสอบ
- (4) ข้อมูลของสัตว์ที่ต้องดูแลด้านสวัสดิภาพเป็นพิเศษระหว่างการขนส่ง
- (5) บันทึกระยะเวลาการหยุดพัก การให้อาหารขณะพักก่อนเดินทางต่อ
- (6) จำนวนสัตว์ที่ขนส่งต่อครั้ง

(7) บันทึกการตรวจสอบสัตว์และเหตุการณ์ที่สำคัญในแต่ละวันของการเดินทาง ซึ่งรวมถึงอัตราการป่วย อัตราการตาย สภาพอากาศ จุดหยุดพัก ระยะเวลาเดินทางและระยะทาง การให้อาหารและน้ำ ปริมาณการกินอาหารของสัตว์ การให้ยารักษา และปัญหาอื่น ๆ ที่เกิดขึ้น

Formatted: Font color: Auto

Formatted: Font: EucrosiaUPC, Font color: Auto

Formatted: Font color: Auto

Formatted: Font: EucrosiaUPC, Font color: Auto

ก.76.4 ในกรณีที่ต้องแสดงเอกสารรับรองจากสัตวแพทย์จะต้องเป็นไปตามที่กรมปศุสัตว์กำหนด

สามารถแจ้งข้อมูล/ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมได้ที่

สพ.ญ ชวิญหทัย ทองปลาต (กลุ่มมาตรฐานสุขอนามัยสัตว์) สำนักมาตรฐานสินค้าและระบบคุณภาพ
 สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ
 50 ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900
 e-mail address: kwan64@gmail.com, kwanhatai@acfs.go.th
 โทร 02 561 2277 ext 1436
 โทรสาร 02 561 3373/ 02 561 3357

Formatted: Font: EucrosiaUPC, Font color: Auto

Formatted: Space Before: 12 pt, Tab stops: Not at 0.95 cm

Formatted: Font: EucrosiaUPC, Font color: Auto

Formatted: Font: EucrosiaUPC, Font color: Auto